Zlato v ohni.

Obrazy z života od Václava Tilka.

(Pokračování.)

KAPITOLA XI.

"Ano, ano," pamatoval se farář, "v Tennessee prohánějí se hned na počátku voje přátelské i nepřátelské."

"Před našima očima," dokládal Vlašťovička, "ba skoro přes naše hlavy. Naše jmění počalo se opět rychle zvyšovat; ale ještě více padily nás a naše hrůzy válečné, které jsme tu po prvé v životě svém poznali. A tak opustili jsme opět svůj útulek a táhli posnovu do neznámých končin. Na této nové dlouhé poutí nám druhé dítko zemřelo. Přece však když jsme se na dalekém západě octli, na své místo dorazili a nejprv jen prostinkou srub k obývání sobě zbudovali, nelitovali jsme svého přestěhování, ano pravili jsme si, že jsme měli raději už tehdy na cestě jíti, když nám to po prvé radili."

"Jak daleko měli jste k nejbližším sousedům?" vyzvídal farář.

"Jen asi šestkou mílí cesty."

"Jen asi mílí!" opakoval farář. "To vám bylo arci smutno v takové odloučenosti."

"Nebrblá," odtušil Vlašťovička. "Však jsme tam před lidmi zrovna utekli. Za to do u, kterou jsme v Americe strávili, uvykli jsme lidi kolem sebe vůbec považovati za všecko jiné, jen ne za své přátele; k tomu jsme v nejnovějším domově svém pořád slyšeli, jak se válka měsíc za měsícem a rok za rokem prodlužuje, tisíce životů lidských maří, města zničuje, krajiny hubí a pořád jí konce viděti není. Děkovali jsme bohu, že jsme z té spousty dříve vyvázli, než nás zahladila. Tady byli jsme jako v sátiší ukryti; kolem nás boží příroda tak bohatá, tak velebná a tak nevýslovně krásná, jak jsem si před tím v myšlenkách svých ani ráj představiti nedovedl. Ach, nebylo nám smutno. Když jsme si služný příbytek vystavěli a kus půdy vzdělali, žili jsme tak spokojeně a utěšeně, jak jsme si toho kdy jen přáti mohli. Snad ta jasná obloha, ty obrovské stromy, ty nádherné květy, ten silný voňavý vzduch, ta bujná přerodná půda také naši přirozenost proměnily, aneb jsme si všeho dobrého nyní mnohem více vážili: byli jsme šťastni jak andělé. Docela jinak jsme na sebe na vzájem patřili, s docela jiným pocitem jsme sobě nyní ruce tiskli. Byli jsme tak cele svoji..."

Páter Čacký musil honem hledati předmět, kterým by hovor v proudu udržel, ježto vypravovatel upomínkami svými rozlítostněn zase náhle utichnul.

"Jakž bylo s chrámem páně?" tázal se. "Mohli jste přece na služby boží?"

"To byla hlavní reči jediná věc, která pokřiv mysli naší kalila," dí Vlašťovička. "Do k tolikého chrámu páně měli jsme dále než odsud do Prahy, a ovšem žádnou silnici, vůbec žádnou cestu. Sousedé naši na všech stranách byli protestanti; ti měli svůj skrovňounký dřevěný kostelíček dosti blízko od nás, a tam jsme přece častěji docházeli — —"

"Na protestantskou bohoslužbu?!"

"Nu arci. Byli jsme tomu povědomi, že zvláště děti naše ob čas přece kostel i kněze viděti a slovo boží poslouchati mohou, aby docela neodvykli. Takto jsme pobožnost svou i ve svátek odbývali obyčejně doma; sloužili jsme bohu podle své nejlepší možnosti. Jinak to nešlo."

Farář odkašlával.

"A zdali pak jste byli na samotě své bezpečni?" obracel potom řeč jinam. "Přece v takových lesích žije množství dravé zvěře?"

"Před zvěří," odpovídal Vlašťovička, "byli jsme noční dobou bezpečni v domě svém; za dne kamkoli jsme vycházeli, musili jsme s sebou nositi zbraň. Ale tomu člověk brzy zvykne, i sahá tam při práci po pušce nebo revolveru s tak chladnou myslí, jako tady sahá po proutku, kterým by ovci popohnal."

"A což divoši, Indiáni?"

Vlašťovička sebou pohnul, oči a rty jeho se zachvěly. Farář musil otázku svou opakovati, než od něho dostal odpověď.

"Ti byli naší záhubou," řekl on polo šeptem.

"Tedy oni?" zvolal Čacký mimoděk, ale zarazil se v řeči znamenaje, že se dotýká nejbolestnější upomínky Vlašťovičkovy.

"Vlastně ani nemohu říci: Indiáni," řekl tento, vášnivě bledě rty své přemáhaje, — "naší záhubou byl jediný."

"Mívali jste s nimi asi často přetky?" podotknul kněz.

"Nikoliv, nemívali jsme s nimi ani žádného nepřátelství."

"Já si americké Indiány vždycky myslím co přirozené a nesmiřitelné nepřátele všech bílých osadníků, a jako neskrotitelné dravce."

"Jestliže dříve snad vesm s takoví bývali — ačkoliv o tom silně pochybuji — jsou nyní mnozí docela zjitřeni. Ti, do jichžto sousedství nás osud přivedl, báli se s počátku tak nás jako my jich. Jen z daleka se tu a tam některý ukázal. Když pak nám ničím netkodili a v ničem nepřekáželi, počali jsme o nich míti lepší mínění; a oni jsou by to zrovna řekl — neboť jejich čich je zrovna zázračný — poustěli se blíž a blíž k našemu srubu, až konečně jeden z nich do svného stavení vešel. Byl to velmi letitý staroch, přišel prosit za něco k snědku. Marjánce která se také zprvu domnívala, že Indiáni jsou pravi lidojedi, bylo přijemným překvapením, že nepřicházel pro nic hrozného a že mu vyhověti má. Že; proto ho s největší ochotou pořádně nakrmila. Poděkoval se a odešel; ale za některý den vrátil se opět a přivedl s sebou několik dětí; dostali zase jísti. Potom jich přicházelo znenáhla pořád více, až jsme se snad s celým rodem seznámili, a také spřátelili. Dost často od nás něco žádali; nicméně nepřicházeli jen vždycky žebrat, nýbrž také nám zase přinášeli dary, totiž zvěřinu a kožešiny."

Farář poslouchal s očima široce otevřenýma.

"A kterak jste se s nimi dorozumívali?" tázal se dychtivě.

"Nejprvé z většího dílu jen posuňky a znameními; znali ovšem některá anglická slova, ale i ta vyslovovali svým zvláštním spůsobem, že našemu sluchu zněla cize. Později se to podalo; a my jsme měli obzvláštní radost, když indiánské děti od našich sem tam české jmeno pochytily. Indiánům dlouho nešlo do hlavy, že bychom nebyli Jenkýzi jako druzí bílí osadníci; ale konečně to nejen pochopili ale sami teprv tušili a jistili, že nemůžeme z Jenkýzů býti, že nejsme jak oni a i z nich že není žádný jako my. Marně však chtěli jsme je naučiti, aby nám říkali Češi; vždycky nás jen nazývali: dobrý bílý muž, dobrá bílá sestra, děti dobrých bílých lidí."

"I podívejme se," zvolal farář, kterému se tento obrázek z amerických pralesů jak náleží líbil. "Vy jste se tedy s Indiány docela po sousedsku snášeli?" Ale v tom se pozastavil. "Přece však pravíte, že jeden z nich —"

"Ten nebyl z nich, nebyl z našich sousedů...Chodívali jsme s Indiány pilně na lov. Jinou prací se mužové u nich nezabývají, žijouli v míru se svými sousedy; pole vzdělávat a všecko ostatní obstarávat musejí u nich ženy. Když viděli naše hospodářství, říkávali: Veliký duch bílým lidem požehnává! Ale hleděli na ne jako na blázna, když jsem je vybízel, aby se také sekery, motyky a rádla chopili. Čím se více doma práce šetřili, tím ochotněji podrobovali se všem svízelům na honbě. Brávali mne proti obyčeji indiánskému s sebou a já se přitom teprv lovit naučil. Také jsme z kořisti mívali velmi dobrý zisk, já i oni; já sprostředkovával i jim prodej do města. A tak i oni sobě libovali, že se jim po příchodu dobrých bílých lidí mnohem lépe daří nežli před tím."

"Na lovy jsme se vypravovali nezřídka na kolik dní. Když jsme se k tomu jednou chystali, obcházel jsem naše hospodářství, abych všecko ještě prohledl. Nedaleko příbytku svého měli jsme hospodářská stavení, a dále v tu stranu dělali jsme zrovna plot okolo nejnovějšího políčka. V těch místech zašel jsem do lesa, a tu náhle stojí přede mnou neznámý Indián, ještě mladý ale obrovského tělu; byl dobře ozbrojen, a čím patrnější bylo moje překvapení, tím nepohnutější stál přede mnou jako živá hláda a tím vyzývavěji na mne pohlížel. Ptám se ho, zdali přichází k nám, zdali sobě od nás čeho přeje. Z odpovědi a další řeči jeho nemohl jsem hned tak ničemu porozuměti. Po mnohém mínení a ukazování pochopil jsem jaký taký, naň se mne tázal. Zdali prý jsme přišli přes moře? Zdali prý jsme v semi bílých lidí neměli co jíst? A když se nám tam nevedlo hůř nežli zde, proč prý jsme se vystěhovali? Zdali nás bílí lidé snad násilím vypudili? A když toma není tak, zdali prý se odtud nechceme zas mezi bílé lidi vrátit? Řekl jsem, že nechceme. Zdali prý na žádný spůsob nechceme, nechť se děje co děje? Zdali prý to chceme i zemřít? Odpověděl jsem, to že je v rukou božích. Na to pravil: 'Bílý muž dosti řekl a Hbitý Pardal (takové jmeno si dával) dosti slyšel.' A jak jsem ho náhle spatřil, tak náhle zase přede mnou zmizel. Teprvé později jsem sobě smysl jeho slov živě připomněl a vysvětlil. V tu chvíli jsem jeho řeči a celé té události málo dbal; neboť to v našem lesním živobytí nic obvyklého; před Indiány jsme dávno vůl básně na dobro poztratili, a takovým otázkám, jako jsem od Hbitého Pardala slyšel, byl jsem u těch rudých mužů uvykl. Táhli jsme na lov, já a všichni muži indiánští. Rozloučil jsem se s Marjánkou — netušil jsem nic zlého..."

Vlašťovičkovi počal se třásti hlas. Oddychoval často a hlasitě. Bylo patrno, že spěchá s vypravováním svým ke konci, že chce všecko shrnouti v nejkratší slova a že mu jazyk při tom jen neochotně, zdráhavě službu koná.

"Hned v první půlnoc, co jsme byli v lesích, přiběhl za námi indiánský chlapec. Indiáni, na které vrazil, opouštěli pojednou svoje stanoviště, dávali sobě znamení pronikavým pískáním, sbíhali se, přikvapili ke mně a volali, že musím spěchati ku své rodině, anoť jí hrozí nebezpečí. V tu chvíli dal jsem se do běhu."

A Vlašťovička mluvil dále zrovna jako člověk, ježto mezi prudkým během něco nachvat vypravuje.

"Onen chlapec a několik Indiánů mě provázelo. Po cestě teprvé jsem slyšel, co hoch přinesl. Hbitý Pardal přišel do wigwamu indiánského a tupil rudé lidi, že s bílými vrahy se spolčují. On že je syn náčelníka, který tu do nedávna vládnul, jemu že tato otcovská půda posud právem přináleží a nikomu jinému. Běloši že proti otci jeho válku zdvihli, tento že byl v boji smrtelně raněn, ale než umřel, musil prý mu jeho syn, Hbitý Pardal, tehdy ještě malý hoch, přísahati, že jej pomstí krví bělochů. Pochovali padlého náčelníka v domácí půdě, a rod jeho se odstěhoval před bělochy dále na západ. Hbitý Pardal vyrostl a nezapomněl na svou přísahu. Přišel z daleka, by ji splnil. Vidí prý, že běloši nechtějí se odtud hnouti, že chodí s hovady svými po hrobech předků jeho, ano že rozkopávají zemi docela blízko hrobu otce jeho a hrozí nejhorším zneuctěním popelu a kostem jeho!... Neviděl jsem nic vůkol sebe — nevím, jak dlouho návrat k domovu trval. Nadál jsem se zlého—nalezl jsem hrůzu. Lítý divoch vpadl nejprvé do příbytku našeho, nalezl tam obě naše dítky a prolil jejich krev... Pak domek zapálil, vrhl oheň v oseni a přenesl jej i do stavení hospodářských... Marjánka dělala ten nový plot — tam někde byly hroby divochových předků... Jak spozorovala oheň, kvapila domů. Přiběhla ku stáji — tu se proti ní žene vzteklý Indián. Skalpy našich ubohých, nevinných dětí pozdvihoval v levici, veliký nůž v pravici... Uskočila sotva do stáje a přirazila za sebou dvéře. Byly brzy roztříštěny... Podnikla s netvorem zoufalý zápas. Ještě se mu vymkla a vyběhla zas ven... Ale já jsem přec teprvé přichvátal, když jí už zasadil smrtelnou ránu... Skolil jsem ho revolverem — ale jí na živu zachrániti nemohla více žádná lidská síla! Ještě na mne promluvila ... Nešťastná žena! Nešťastné děti!"

Vlašťovička bolestně zakvílil a skryl obličej svůj do dlaní. I mladému faráři zbledla tvář a zvlhnuly oči — kyltě příběhem chudáka vystěhovalce v hloubi duše otřesen. Přistoupiv k němu uchopil ruce jeho.

"A nade vše nešťastnější manžel i otec," řekl se srdečným soucitem, "který na takové divadlo patřiti musil!..."

Drahně okamžiků žádný z nich nepromluvil. A bylo potom už jen málo slov potřebí, aby Čacký vyrozuměl, že Vlašťovička na hrobech své rodiny zůstati nemohl, jak se do měst vrátil a tu znova neštěstím s osudem zápasil. Rovněž rychle vzešlo faráčovi o tom světlo, co ubohého vystěhovalce přivedlo naspět do rodiště, a co jej v tuto chvíli z něho zase pryč pudí.

Vlašťovička měl se znova k odchodu.

"Nepustím vás," řekl rozhodně Čacký. "Líčka dojde ku Kyselovým povědět, že jste u mne. Zejtra snad se budete na všecko jinak dívati. Na faře zůstanete, pokud se vám bude líbit. Já zrovna někoho potřebuju; Líčka má při kostele i doma co dělati, a farа nesmí zůstávati prázdna, když já někam odejdu."

Vlašťovička mu za takové nabídnutí vřele stisknul ruku. —

A tak spali v tu noc pod jednou střechou oba ti mužové, jižto stejnou dobou do Bukové přišli, a nichžto jeden s bolestným roztoužením náklonnost lidských srdcí vyhledávaje byl s prázdnem odbyt, druhý pak přijat jen s přehojnou přízní, nucen byl v soukromí duše své opět a opět sobě připomínati, že se proti lásce brániti musí...

KAPITOLA XII.

Obecenstvo Bukovské obíralo se ještě po několik dní hlavně novým panem farářem: jak pilně hraje, pilně zpívá, pilně do školy chodí, pilně se prochází, pilně na zahrádce kopá, rýpá i sází a jiného tělocviku hledí — jak ochotně s každým se zastaví a do řeči pustí, jak zevrubně na všecko se vyptává, jak přátelsky radí ale také žádného pokárání nesmíčí. Více však než o těchto věcech namluvili se Bukovští o té jedné okolnosti, že pan farář pořád ještě žádné hospodyně ano žádné ženštiny na faře nemá, a jak se silně podobalo, vůbec míti nechce. Věřící stádce jeho nepomeškalo Vlašťovičku, jakmile jej Čacký k sobě vzal, pokřtíti "kuchařkou", a obyvatelé fary byli by ještě na dlouhou dobu stačili, jazyky celé osady zaměstnávati, kdyby od nich nebyla obecnou pozornost odvrátila — vojna.

Již se to arci táhlo na měsíce, co se o vojně hovořilo. První poplach: "Bude vojna!" mocně byl všecky mysli vzrušil. Potom jedna stará matka za druhou syna vyjáka vyprovázela daleko za ves, loučila se s ním a zase s ním ještě kus cesty šla, a konečně když nebylo zbytí, když se od něho již odtrhnouti musila, ještě jednou si zaplakala na jeho prsou, až se v něm mladé bezstarostné srdce skormoutilo — dala se na zpáteční cestu, ale více stála nežli šla, vždy ještě pohlížela nazpátek za odcházejícím synem, jejž byla pod srdcem nosila, jejž byla s tolikou nesnází vychovávala, a jenž nyní spěchal nastavit zdravé silné svoje tělo vražedným kulím a bodákům. On brání se, aby často neobracel zraky k ubohé matce, uspěšuje krok, klopí hlavu k zemi, aby nikdo nespozoroval, že má zvlhlé oči. Když pak už matce dočista zmizel, ona nevědouc, zdali se jí vrátí zdráv aneb zdali ho vůbec ještě na tomto světě uvidí, hořem zlomená sotva se vleče domů, kropí cestu slzami — jde po své těžké práci, ale teprvé po několika dnech poněkud se utišuje.

Když se rekruti ze vsi vytratili, a pak za některý čas pořád ještě o žádné srážce slyšeti nebylo, mluvilo se na vesnici o vojně zas dosti lhostejně. Nová změna v tom nastala, když rolníci voláni jsou na přípřeže, a ještě více, když zarachotily bubny, zahlaholila vojenská hudba, a oddílení za oddílením i skrze Bukovou táhlo aneb se tam po svém denním pochodu i ubytovalo. Všichni ti mladí muži byli tak dobré mysli, nadělali tolik šprýmů, natropili tolik čtveráctví, že těm, u kterých byli ubytováni, nebyli obtíží ale srovna vítanými hosty — a přicházejíce i odcházejíce zpívali a vykřikli tak hlučně i radostně, jako by srovna šli na veselku.

"Tu vidíš," poučovali Bukovští tatíkové svoje ženy, "že se naše mu synovi na vojně příliš nestýská, a že nemáš příčiny, ustavičně pro něj vzdychat a plakat."

Mathám to vzkutku bylo útěchou, a v tom vesničanům se skoro stýskalo, když vojáci odtáhli, a jiní po několik dní nepřicházeli. Venkovanu v jednotvárném živobytí jeho je to zvláštní rozkoší, když jednou také ve své vísce vidí něco nového, znamenitého, když velký a hlučný svět jednou takořka na jeho návsi, do jeho chaty se přistěhuje. Také Bukované v tom zprva měli zalíbení, třeba to netíkali; ale brzy měli přijíti čas, kde nejen toho kromobyčejného stavu se nabažili ale kde jim z něho bylo až smrtelně úzko...

Za parného odpoledne hověl si páter Čacký v milém chladu své pracovny, když se ve vedlejším pokoji tiché, schvalné dušené kroky ozvaly. Domníval se, že tam letný Vlašťovička něco u pravuje, farář asi se od knihy neohlednul — až se za ním v otevřených dveřích ozval hlas, jehož první zvuk jej poučil, že byl na omylu.

"Jutten Morjen, mein jans ausjezeichneter, jutester, jeehrtester, jeliebtester Jonner!"

Kněz byl zhurta vyskočil, postavil se proti dveřím a jak ošarován s otevřenými ústy na mluvčího hleděl.

"Nebesa!" zkřiknul potom, když Berlinské pozdravení do konce vyslechnul. "Je to sen či skutečnost? Jste vy to sám nebo váš duch?"

"Zatím přicházím ještě z tohoto světa," odpověděl mladý přichozí — "ale jsem na nejkratší cestě, abych se na onen svět dostal, neboť táhnu v ústrety strašným lidojedům a železožroutům z Berlína i okolí, kteří s námi pozemskými červíčky krátké orace dělati budou. Zatím tedy nesahejte ještě po kropáči se svěcenou vodou — ode dneška za měsíc možná že vám můj bídný stín přijde učinit svou návštěvu z onoho světa."

Co takto mluvil, Čacký vřele jej objímal i líbal, ale k slovu ne přicházel.

Tím časem objevil se ve dveřích také pan Hoch. Spatřiv jeho usměvavou tvář uhodnul kněz, jakým spůsobem mu toto překvapení zosnováno bylo.

"Vy jste se pěkně spolčili!" zvolal konečně. "Věrný jste mi soused, pane správče: máte dobrou vědomost, že pan hrabě přijde a slůvka mi neřeknete!"

"Pan hrabě!" opakoval mladík, jehož se slovo to týkalo. "Slyšíte, pane správče: pan hrabě! Když jsme posledně s velebným pánem mluvili, říkal mi ještě: "Můj Ludvíčku, jen buď hodný, můj Ludvíčku" — a udělal mi na čele křížek. Ovšem já jsem se od té doby stal skoro frajtrem, to je nějaká změna!"

"Ba je to změna," pravil farář, s upřímnou radostí sobě ze všech stran prohlížeje mladíka, jehož tělo bylo štíhlé a ohebné jako jedle, jehož pěkná, dříve vždy bledá tvář teď byla zmužnělá, osmahlá, plná života, jemuž v očích i na rtech pohrával jarobujný rozmar.

Mladý hrabě Traunigg — za starodávna se předkové jeho psávali Trávníkové — budoucí pán na Újezdě a na Borové, měl z toho velikou radost, že se mu podařilo, bývalého vychovatele svého pod vlastní jeho střechou překvapiti, když ten se toho ani ve snách nenadál. Mladistvému jeho srdci býval Čacký netoliko otcovským pěstounem nýbrž i důvěrným přítelem; on za to k němu lnul nemenší láskou nežli ku své matce, a také nyní, jakkoliv se od něho už cítil úplně neodvislým a jakkoliv se ne nerad od něho slyšel nazývati panem hrabětem místo Ludvíčkem, přece s obzvláštním pohnutím a potěšením tisknul ruku a hleděl v oko muži, který ze všech mužů pod sluncem nejvřeleji a nejryzeji ho miloval a o jeho blaho nejupřímněji pečliv byl.

"Přece pak již povězte," doléhal farář, "jaká náhoda vás sem přivádí?"

"Žádná náhoda," odvětil mladý vojín, "nýbrž železná ruka osudu. Jdu dělat svou maturitní zkoušku, ku které mne můj dobrý vychovatel nadarmo přimáti se snažil. Teď se chtějí páni Prasové přesvědčiti, zdali jsem dost zralý, aby mne některý z nich poslil na lačný žaludek."

Pan farář pohledl naň s vážnou starostivostí, skoro s obavou.

"Jakže?" řekl. "Vždyť vás sotva do vojenského kabátu oblekli, a již byste musil do takového nebezpečenství! Ta nešťastná vojna!"

"Že je vojna," namítal mladík, "musí každý novášek jako moje maličkost pokládati za neobyčejné štěstí: pro vojny jsme vojáky, na vojně můžeme teprv čistě svou povinnost a třeba se i vyznamenati. V čas vojny může nižší přece také povýšiti; ale zloba osudu vězí v tom, že můj pluk není poslán do Italie, že musíme do Berlína, jen abychom panu baronu Bismarckovi jeho divizový hřebínek přistřihli. Bojím se, že je to úloha sotfe hříčková než vojenská. — Ostatek dovolíme sobě vaší velebnosti po cestě vysvětliti, nebo na nás jinde čekají, a my jsme jen přišli vás na nějakou hodinku pro sebe konfiskovati. Kojíme se nadějí, že se ozbrojené moci na odpor stavěti nebudete."

Po cestě dozvěděl se pan farář, že oddílení jízdy, s kterým hrabě Traunigg na sever táhnul, tomato k vůli zrovna přes Bukovou posláno a tu přes noc ubytováno bylo. Panu správcovi o tom mladý pán ovšem byl psal, avšak také jej zavázal, aby až do jeho příchodu páteru Čackému všecko zůstalo tajemstvím.

V příbytku páně správcově byli dnes na oběd hostmi všichni důstojníci, kteří s dnešním oddělením do Bukové přibyli. Paní Mína pomáhala domácí slečně obstarávati tabuli. Měla dnes velmi důstojné vzezření; přece však, když ji Čacký pozdravoval, vykukoval naň z jejích sivých očí jakýs potutelný diblík, jen napolo ukrytý.

"Nezahledli jste někde pana pastora?" tázala se ho s opravdovou tváří. "Je mi divno, že více nepospíchá, pana hraběte pozdravit..."

Přes faráčovu tvář přeletěl oblak — ano byl to skoro hněv, s nímžto se na mladou paní podíval. Měli mezi sebou jakýsi svár, ale zatím ho nikdo neposoroval mimo pana správce, který i při stole tajně na faráře po očku hleděl, když se k tomuto Mína neb Žofie při obsluhování přibližily: tu častěji starému pánovi na rtech zahrál úsměv. Mladé ženštiny obyčejně faráčovi nějaké slůvko přišeptaly, tvářice se při tom jako svaté, ale jak vyšly ze dveří do kuchyně, ozýval se odtamtud pravidelně zvonivý smích.

Podle všeho měl Čacký jakousi příčinu, na mladé dámy se durditi: ale nechť mu cokoliv vyvedly, nebylo to od něho opatrné, když jim ukázal, že se durdí, neboť to byl pro ně zrovna med. On musil svou roztržitost přemáhati, aby obecný hovor sledoval a v něm se účastnil.

Páni mluvili zprvu vážně o vojně a politice, brzy však vážnost ustoupila smíchu, anekdotám ze života vojenského i anekdotám o pruské domýšlivosti, zpupnosti a obmezenosti. Hrabě Ludvík uměl zvláště berlínské junkry a lajtnanty ve spůsobech, řečech a posuňcích tak komicky představovati, až se kolem stolu všichni smíchem ohýbali. Nejmocnějšího účinku dosáhl u pana důchodního, který sice k rozmluvě vůbec ni čím nepřispěl, za to však nejhlasitěji se chechtal; naposledy když se právě nesmál, zůstávala obličej jeho křečovitě ku smíchu roztažen, tak že bodrý pán Brčá seděl jako vyjevený a silně připomínal na Hugova "muže, který se směje."

Po obědě vyšla sobě celá společnost nahoru k zámku. Důstojníci velice chválili polohu jeho a byli u vytržení nad rozkošnou vyhlídkou.

"Až vysloužím," řekl hrabě, "učiním z tohoto domu svou invalidovnu — i prosím pány, s mne pak v této samotě často svou přítomností potěšovati."

(Pokračování.)

Westovy jaterní pilulky lečí dyspepsii.